SVENSKT NÄRINGSLIV

Utvärdering av Malmö stads företagsklimat

Maj 2025

Om rapporten

I över 20 år har Svenskt Näringsliv genomfört en årlig undersökning om det lokala företagsklimatet. Från att ha fått goda omdömen från företagen har Malmö stad under flera år fått betydligt mer negativa omdömen. Under flertalet år har Svenskt Näringsliv också träffat företag i Malmö stad för strukturerade samtal. Under senare tid har dessa samtal intensifierats. Under våren genomfördes också ett rundabordssamtal med företagare, tillsammans med Företagarna och Sydsvenska Industri och handelskammaren. Av Svenskt Näringslivs undersökningar, personliga möten med företag och andra organisationers rapporter framträder en bild av en stad som betydande problem i näringslivsarbetet.

Det övergripande problemet, menar företagen, är att stadens företrädare vägrar medge brister, se problem och direkt avfärdar kritik. Svenskt Näringsliv är företagsamhetens röst i Sverige. När företag i Malmö vittnar om denna frustration över ouppfylld potential för staden är det också Svenskt Näringslivs uppgift att förmedla företagens invändningar och understryka behovet av att agera.

Johan Dalén, regionchef Svenskt Näringsliv Skåne

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 3

1. Inledning 4

2. Företagsklimatet i Malmö 6

2.1 Näringslivsstruktur 6

2.2 Service & bemötande 10

2.3 Brott & Otrygghet 12

2.4 Humankapital 14

2.5 Investeringar 20

2.6 Infrastruktur, stadsbyggnad & markupplåtelse 21

3. Rekommendationer 23

3.1 Attityder och kommunikation 23

3.2 Rekommendationer för förbättrat företagsklimat 24

Politisk styrning 24

Service och bemötande 24

Satsningar på skola och utbildning 25

Stadsbyggnad 25

Brott och otrygghet 26

Referenser & källor: 27

1. Inledning

Näringspolitik innebär en politik som upprätthåller regelbaserade marknader och främjar företagsamhet. Lokalt bör näringspolitik skapa förutsättningar för företag att bildas, drivas och utvecklas. Det innebär ett outsinligt arbete med att identifiera problem – stora som små – med nuvarande situation och föreslå lösningar på desamma. Det är inte näringspolitikens uppgift att utmåla situationen som mer gynnsam än verkligheten. Det råder ständig utveckling av företagsklimatet i konkurrerande kommuner och städer i såväl Sverige och Europa som runt om i världen. En politik som förskönar riskerar att undgå att ta itu med förbättringsmöjligheter och därmed hindra tillväxt och välstånd.

Näringslivet har en viktig roll att identifiera utmaningar och hinder för tillväxt, men också att föreslå politiska och praktiska lösningar på hur dessa hinder undanröjs. Ett starkare Europa kräver ett konkurrenskraftigt Europa. Sveriges ansvar är därmed att skapa så goda förutsättningar som möjligt för europeiska företag att starta, drivas och utvecklas. Men det starka näringslivet utgår från det lokala.

Malmö är en utmärkt stad. Det vittnar inte minst de många fina företag som finns i staden om. Arbetet med företagsklimatet har också utvecklats under senare år, bland annat genom MLR-satsningen ”Inte bara trevlig”. I SKR:s Insiktsmätning ges också staden bitvis goda omdömen av företagen. Trots det landar staden på plats 139 av 191 undersökta kommuner (SKR Insikt 2025).

Trots arbetet står det klart att Malmö har stora problem med utanförskap, brottslighet och att tillhandahålla service till medborgarna och företagen. Det övergripande problemet, menar företagen, är att stadens företrädare vägrar medge brister, se problem och direkt avfärdar kritik. Det är helt enkelt svårt att ha förtroende för en organisation som inte medger uppenbara problem. Det finns naturligtvis åsiktsskillnader i vad Malmö ska vara för typ av stad, men det måste också finnas områden där alla parter kan enas. Näringspolitik bör vara en av dem. Trots allt som är bra med Malmö behandlar denna text de problem som företagare försökt ta upp med stadens företrädare men som dessa försökt avfärda.

Företagare måste utveckla sina verksamheter, annars går de under. Det ligger i deras väsen att identifiera problem och att föreslå lösningar på dem. När de möts av en stad som inte medger problemen uppstår ofta en djup besvikelse. I grunden handlar företagens låga betyg till staden därför om en frustration över Malmös ouppfyllda potential. Ska det gå bra för Malmö måste det gå bra för Malmös företag.

Tillit

Sverige är ett högtillitsland. Vi tenderar att lita på varandra. Det har som regel gagnat oss i uppbyggnaden av efterkrigstidens välfärdssamhälle och utgör i mångt och mycket grunden i detsamma. Även i affärssammanhang är tillit avgörande. Ekonomiska transaktioner bygger på tillit och går smidigare om tilliten är hög. (Se bland annat Bergh 2022). Att framgångsrikt verka i en kommun förutsätter också att företagaren har en institutionell och politisk tillit. Företagare måste kunna lita på tjänstemän och på politiker och att de delar någon form av gemensam bild.

På aggregerad nivå har andelen företag som känt tvekan att lämna klagomål av rädsla för att det kan komma att påverka deras företag negativt minskat över tid. Det är välkommet och Malmö stad ligger 2024 på samma nivå som rikssnittet. Nedbrutet på branscher framträder däremot en annan bild. Hela 38 procent av de svarande företagen inom besöksnäringen uppger att de tvekat att lämna klagomål, att jämföra med 30 procent

för riket i stort. Skillnaden är än större inom vård och omsorg där 38 procent tvekat, jämfört med 17 procent för branschen i riket. Även företag inom fastighetssektorn och transport och bygg sticker ut noterbart.

På en mer anekdotisk nivå har det också framkommit flertalet situationer där företagens tillit till Malmö stad – såväl tjänstemannaorganisationer som politiken – brustit på allvarliga vis. Bristen på tillit hindrar i förlängningen utvecklingen av staden. Bland annat håller företag på outnyttjad mark i staden som de inte planerar att använda av rädsla för att kommunen annars skulle kunna fatta beslut som påverkar företagens möjligheter att fortsätta verka på platsen.

Företagen vittnar också om den omfattande brottslighetens utbredning och avsaknaden av tilltro till att kommunen och polisen kan ta itu med den. När tilliten uteblir blir det enklast att betala beskyddarpengar eller att inte investera i företaget på grund av de risker ett framgångsrikt företag medför.

Företagen ser – utöver den ständigt pågående och synnerligen omfattande brottsligheten – också diskrepanser i befolkningens leverne. Företagare är väl medvetna om den omfattande arbetslösheten och låga självförsörjningsgraden i staden. Det tycks finnas ett mönster där självförsörjning på lokal nivå sammanfaller med tilliten inom lokalsamhället (se Eklund & Larsson 2023). Företagen upplever också tydligt den omfattande svarta ekonomin som de tvingas konkurrera med och som nästlat sig in i flera branscher utan att staden agerat. Tvärtom vittnar företag om att stadens offentligägda företag främjar dessa företag, exempelvis genom upphandlade städtjänster.

I enkäten Lokalt företagsklimat 2025 uppger företagare att företagen i Malmö utsätts för större konkurrens från kommunens egna verksamheter än företagen i riket i stort. Särskilt påtagligt är det inom välfärdsföretagen; skola och utbildning samt vård och omsorg där konkurrensen anses vara dubbelt så stor. Men det gäller även tjänsteföretag, handel och fastigheter.

Företagen uppger tydligt att de saknar förtroende för den politiska ledningen och tjänstemän i ledande befattning. Det är ett oroande tecken för Malmö stad och förutsätter ett hårt arbete av stadens företrädare att vinna tillbaka.

2. Företagsklimatet i Malmö

Det sammanfattande omdömet för hur det är att driva företag i Malmö stad 2025 är 3,1 på en sexgradig skala, enligt Svenskt Näringslivs undersökning Lokalt företagsklimat 2025. Det är noterbart lägre än skåne- och riksgenomsnittet. Det placerar Malmö sjätte lägst i Skåne. I Svenskt Näringslivs ranking över det lokala företagsklimatet placerar sig Malmö stad på plats 175 av landets 290 kommuner. Från att ha legat på rikssnittet i det sammanfattande omdömet 2015 (plats 105 i ranking) har Malmö stad fallit noterbart och placerar sig nu tydligt på den undre halvan av landets kommuner. Det innebär att Malmö ligger i mitten av de 25 största kommunerna i Svenskt Näringslivs ranking, varken först eller sist.

Figur 1. LFK-ranking bland de 25 största kommunerna i Sverige

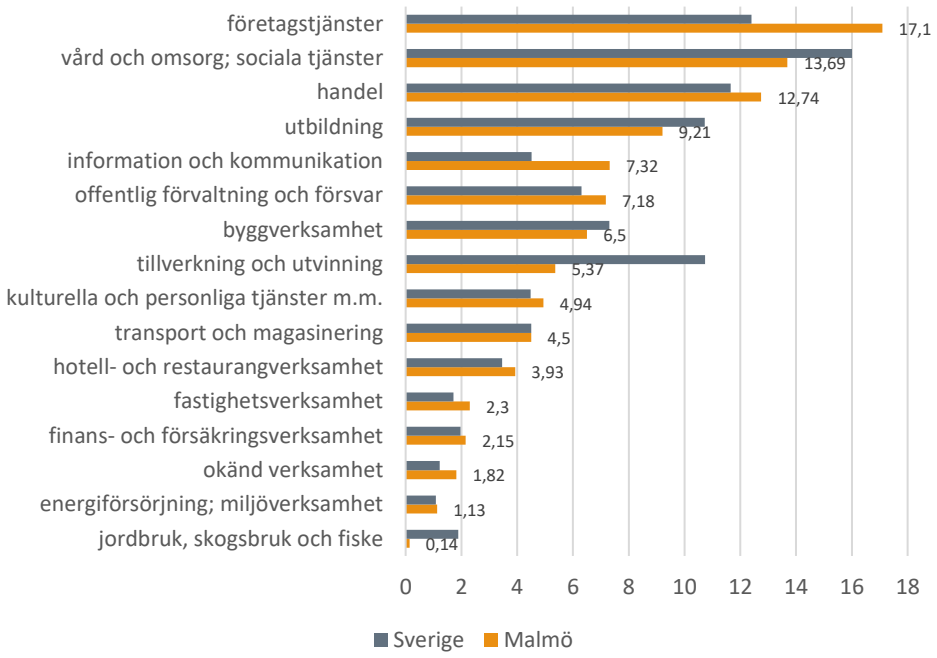
KOMMUN	LFK-RANKING	FOLKMÄNGD	KOMMUN	LFK-RANKING	FOLKMÄNGD
NACKA	14	15	HALMSTAD	182	17
LINKÖPING	94	5	VÄSTERÅS	183	6
STOCKHOLM	107	1	GÖTEBORG	187	2
LUND	110	12	ÖREBRO	192	7
HELSINGBORG	115	8	HANINGE	200	20
KARLSTAD	120	23	BOTKYRKA	201	24
VÄXJÖ	131	22	UPPSALA	221	4
HUDDINGE	135	14	NORRKÖPING	230	10
UMEÅ	148	11	SUNDSVALL	235	21
BORÅS	149	13	SÖDERTÄLJE	240	19
JÖNKÖPING	158	9	KRISTIANSTAD	252	25
ESKILSTUNA	169	16	GÄVLE	262	18
MALMÖ	175	3			

2.1 Näringslivsstruktur

I Malmö stad finns knappt 40 000 företag. Av dessa har en tredjedel (14 000) anställda (SCB, företagsregister 2024). Sorterat efter näringsgren erbjuds flest arbetstillfällen i Malmö inom företagstjänster, följt av vård och omsorg och handel. Trots det ligger andelen arbetstillfällen lägre i Malmö inom vård och omsorg än i riket i stort. Även andelen arbetstillfällen inom tillverkning är noterbart lägre än rikssnittet. Arbetstillfällen inom företagstjänster och information och kommunikation sticker ut i Malmö stad.

Företrädare för Malmö stads näringslivsarbete framför ofta att antalet arbetsställen inom somliga sektorer ökar i Malmö. Det är alltid välkommet med fler företag. Samtidigt bör det understrykas att antalet företag per 1000 invånare är också lägre i Malmö än i Göteborg, Stockholm och riket i stort. För Malmös vidkommande är det avgörande att de företag som startas också ges möjlighet att växa, inte minst med tanke på den omfattande arbetslösheten i staden.

Figur 2: Arbetstillfällen efter näringsgren 2021, procent (Källa: SCB)

Tjänsteföretag har som regel mindre kontakt med kommunen än andra branscher. För stadens vidkommande utgör en större andel tjänsteföretag att mindre insatser behöver göras för att hålla kontakt med företagen. Däremot vittnar Malmö stads låga omdömen i mätningar om att även tjänsteföretag anser att staden erbjuder sämre förutsättningar att utvecklas än i andra kommuner. I Svenskt Näringslivs undersökning Lokalt företagsklimat ger tjänsteföretagen i Malmö stad ett sammanfattande omdöme på 3,2 jämfört med 3,6 för riket. Den tredje största branschen i Malmö stad – handeln – ger ett sammanfattande omdöme på 3,0 jämfört med 3,5 för riket. Inom skola och utbildning ges omdömet 2,8 i Malmö stad jämfört med 3,4 i riket.

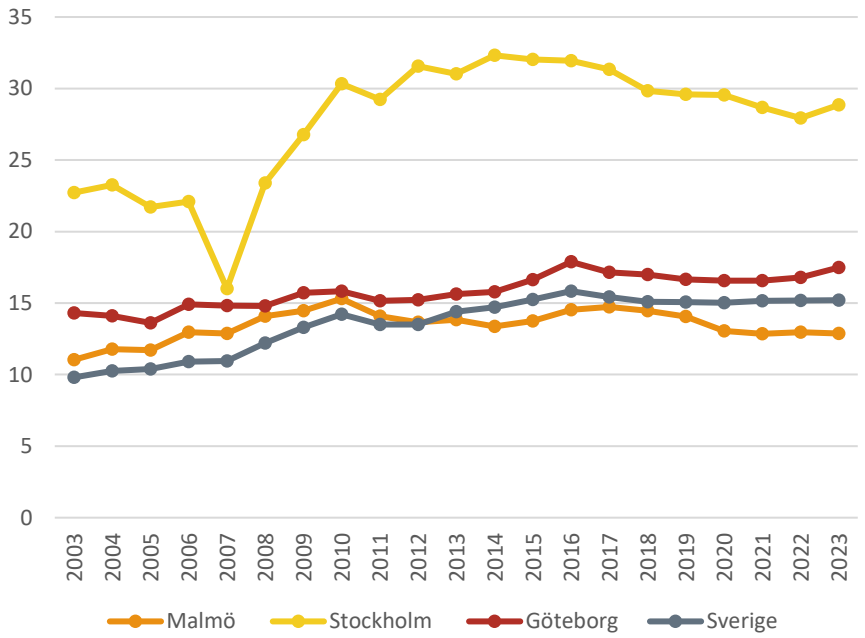
Svenska – och skånska – företag vill växa. Fyra av fem av de skånska företagen uppger att de vill växa i någon utsträckning (Svenskt Näringsliv, Företagens Regionala Utveckling 2024). Även kommuner vill ha tillväxt. Att växa tar i de flesta fall tid. Av det skälet har flera kommuner som strategi att aktivt locka till sig nyetableringar. En nyetablering av ett stort företag har som regel stora positiva effekter i en kommun. Men fokus på förvärv medför att mindre fokus läggs på de befintliga företagen i kommunen. En prioritering innebär att något annat måste nedprioriteras. Arbetet med förvärv sker ofta genom att peka ut branscher som kommunen vill attrahera och se växa i just deras stad. Det offentliga har historiskt haft begränsad framgång av att peka ut branscher och verksamheter som vinnare. Att välja innebär också att välja bort, varför en sådan politik skapar undanträngningseffekter och riskerar stora kostnader för den kommunala ekonomin. I den mån en kommun ändå väljer ut branscher att fokusera på bör detta ske utifrån kommunens specifika utmaningar. I Malmö stads fall kan det exempelvis röra sig om utmaningen med låg sysselsättning och självförsörjningsgrad.

Ytterligare en brist i kommuners utpekande av önskade branscher eller verksamheter är att ingen vet vad som inträffar i framtiden. Därför är det avgörande att det lokala näringslivet är diversifierat. Teknisk utveckling eller en lågkonjunktur kan snabbt slå undan benen för hela branscher, något historien har uppvisat gång på gång (se exempelvis Malmö under 1990-talet). Det är också svårt att på politisk väg formera den typ av kluster som önskas politiskt. Även om kluster inte kan planeras kan en stad eller region arbeta med att få så gynnsamma förutsättningar som möjligt. Det handlar bland annat om goda ramvillkor inom infrastruktur och tillgång till lokaler för företag, men också om förutsättningar för medarbetare att leva ett gott liv i staden.

Företag är inte sällan nära knutna till den plats de en gång startade. De är integrerade i sitt lokalsamhälle genom arbetskraften, sponsorskap i den lokala idrottsföreningen, relationen med kommunen osv. Att lämna en plats är förknippat med stora kostnader och mycket arbete som inte rör kärnverksamheten. Därför tenderar företag att stanna kvar på den ort där de en gång grundades. Näringspolitik bör därför verka för att dessa företag ska ges förutsättningar att utveckla sina företag på plats i kommunen. Det måste därför ses som ett misslyckande att företag lämnar en kommun till förmån för en annan.

Det bör också understrykas att traditionella branscher så som transport, bygg, handel och industri alltjämt utgör ryggraden i hela det svenska näringslivet. Flera av de större och traditionella företagen beskrivs som ankarföretag genom sitt stora antal anställda och påverkan på ekonomin. Det är däremot oklart om de nya digitala bolagen som Malmö har som uttalad ambition att attrahera kommer att ha en lika stor påverkan på den lokala ekonomin på samma vis som äldre industriföretag.

Figur 3: Entreprenader, procent (Källa: SCB)

Det kan också konstateras att en mindre del av kommunens totala verksamhet är utlagd på entreprenad jämfört med Stockholm, Göteborg och Sverigesnittet. Många företag är beroende av att kommuner är affärsmässiga och gör affärer med näringslivet genom att upphandla varor och tjänster och att de tillämpar valfrihetssystem. En kommun som lägger ut en stor andel av sin verksamhet på entreprenad bidrar till att marknaden och affärsmöjligheterna växer för företagen, vilket stimulerar näringslivet i kommunen.

Flera företag vittnar om att Malmö stad valt att behålla verksamheter i kommunal regi istället för entreprenader – inte sällan placeras individer långt ifrån arbetsmarknaden i dessa uppdrag. Det innebär som regel en lägre effektivitet i utfört arbete och därmed ökade kostnader för kommunen.

I sin underlagsrapport till Tillväxtkommissionen visade Martin Nordin hur antalet högkvalificerade jobb har ökat i Malmö samtidigt som låg och medelkvalificerade jobb har minskat. I teorin ska såväl låg- som högkvalificerade branscher växa när jobb inom medelkvalificerade branscher försvinner på grund av digitalisering och automatisering. Men i Malmö minskar både låg- och medelkvalificerade branscher. I de andra storstäderna ökar de lågkvalificerade branscherna i enlighet med hypotesen om jobbpolarisering. De lågkvalificerade

branscherna bör växa för att Malmös befolkning ska ges möjlighet till arbete. Dessa branscher inkluderar servicesektorer så som handel och restaurang, men också mindre kvalificerad tillverkning och byggverksamhet.

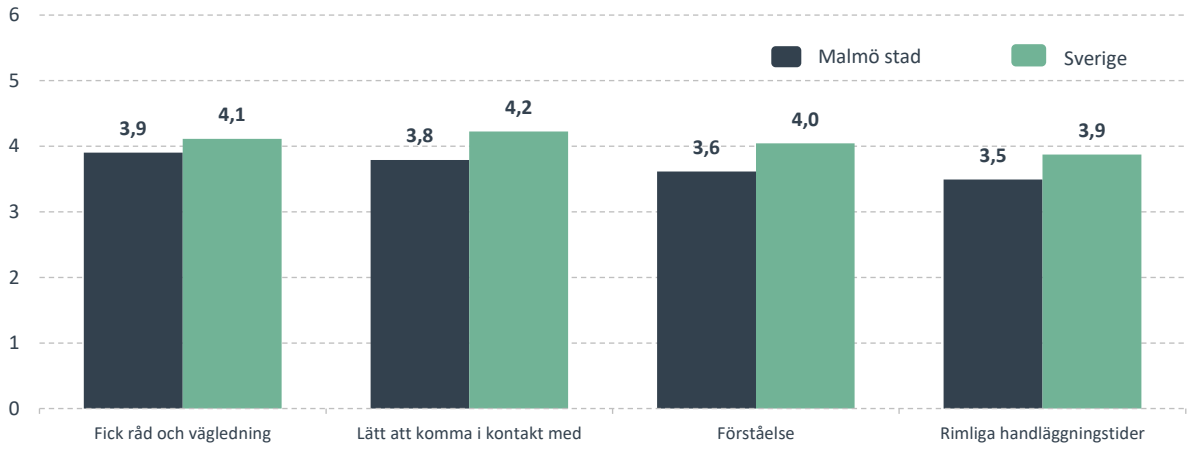
När större företag har lämnat Malmö stad och etablerat sig i kringliggande kommuner har också servicejobb, som ofta är lågkvalificerade, försvunnit med företagen. När Malmö stad förlorar ett stort företag är det alltså också ett hårt slag mot servicesektorn och mot individer som har lägre kvalifikationer – just de som är särskilt många i Malmö stad. Stadens hållning att det inte spelar någon roll var företag etablerar sig, så länge det är i sydvästra Skåne, är därför problematisk.

I rapporten Sydsvensk konkurrenskraft presenterar Enrico Deiaco och Johan Eklund siffror som visar att sysselsättningen i Skåne är lägst av alla regioner i Sverige, men också att bruttoregionalprodukten, BRP, per sysselsatt är lägre än riket i genomsnitt. Såväl Stockholms län, som Västra Götaland och Uppsala län har högre BRP per sysselsatt än Skåne. Sysselsättningsgraden i Stockholm är inte utmärkande men väl BRP per sysselsatt. Här i Skåne råder det motsatta förhållandet, produktiviteten är markant lägre. Rapporten visar också att Sydsverige tydligt halkat efter i hur stor andel av BNP som kommer från regionen de senaste 30 åren. Sveriges tillväxt drivs i dag till stor del av Stockholmsregionen och Västra Götaland. Malmö-Lund-regionens bidrag är begränsat. De regionala skillnaderna i tillväxt uppvisar en trend av att bli större med tiden. Beskrivningen av Malmö som en tillväxtstad är därför inte så tydlig som Malmö stads företrädare vill göra gällande.

2.2 Service & bemötande

Några områden sticker ut om Malmö i Svenskt Näringslivs undersökning om det lokala företagsklimatet i Sveriges 290 kommuner. Som kan förväntas upplever företagen i Malmö stad att kommunen har god infrastruktur och bra mobiltäckning och bredband. Även tillgången till relevant kompetens tillhör kommunens bättre områden. Däremot upplever företagen att områden som kommunens service och bemötande, dialog med kommunens beslutsfattare samt information till företagen är bristfälliga. Inom dessa områden placerar sig Malmö stad på plats 227–232 av landets 290 kommuner i rankingen (2024). I enkäten framgår också att företagen är mer missnöjda än rikssnittet.

Figur 4. Så fungerar kontakten om tillstånd, tillsyn och kontroll

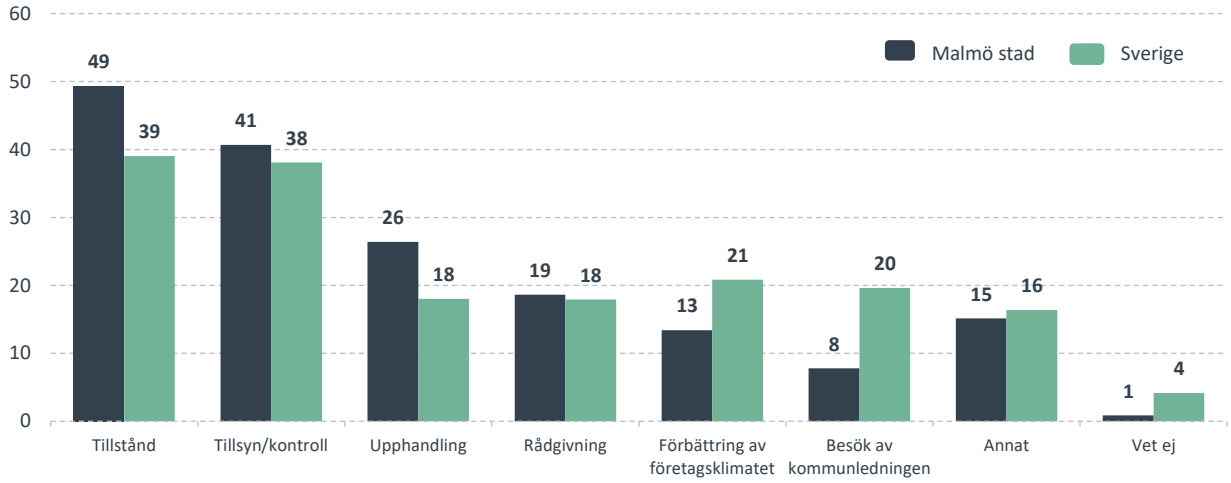
Bas: Företag som uppger att de haft kontakt med kommunen angående tillståndsgivning, tillsyn eller kontroll

Handläggningstiderna i kommunen upplevs sämre än vad rikssnittet anser. Dessutom upplevs det som svårt att komma i kontakt med kommunen. När kontakt väl är etablerad upplever företagen att beslutsfattare i kommunen saknar förståelse för företagens villkor och verklighet och de tycks ge mindre stöd och vägledning än i riket i stort.

Bristen på förståelse hos tjänstemän påverkar tydligt det lokala företagsklimatet. Ett av de områden som starkast samvarierar med det sammanfattande omdömet är ju tjänstemäns attityder till företagande. Att som företagare mötas av företrädare som inte tycks förstå eller ge råd och stöd påverkar naturligtvis klimatet negativt. Företagare vittnar också om svårigheten att få kontakt med en tjänsteman med faktiskt mandat.

En så stor kommun som Malmö måste naturligtvis strukturera sina kontakter med medborgarna och företagen. Det sker idag genom ett kontaktcenter. Erfarenheten visar att det ställs mycket höga krav på ledningen av kontaktcenter och att medarbetarna ständigt utbildas i förvaltningarnas arbetsprocesser.

Figur 5. Det här gällde kontakten med kommunen

Bas: Företag som uppger att de haft kontakt med kommunen.

Företagen i Malmö stad har mer kontakt med kommunen gällande tillstånd och upphandling än rikssnittet. Det är alltså tjänstemän inom dessa områden som är viktigast för näringslivets – inte medarbetare på näringslivsavdelningen. Från att ha legat i linje med rikssnittet upplever nu företagen kommunens arbete med upphandling som strax under den nivån. Samtidigt upplever företagen att kommunens arbete med upphandling har blivit bättre över tid, även om mycket arbete kvarstår. Företagen har mer kontakt med kommunen via e-tjänster än företag i riket i stort. Det finns stora vinningar med en utvecklad e-tjänst för kommuner. Samtidigt ställer digitaliseringen stora krav på nästa steg i kedjan. Några kommuner i Sverige tycks att utvecklat detta nästa steg och lyckats göra e-tjänster till del av en större handläggningsprocess. Andra kommuner tycks ha svårare att omsätta digitaliseringens möjligheter i nytta och nöjdhet hos företagen. Malmö är en sådan kommun.

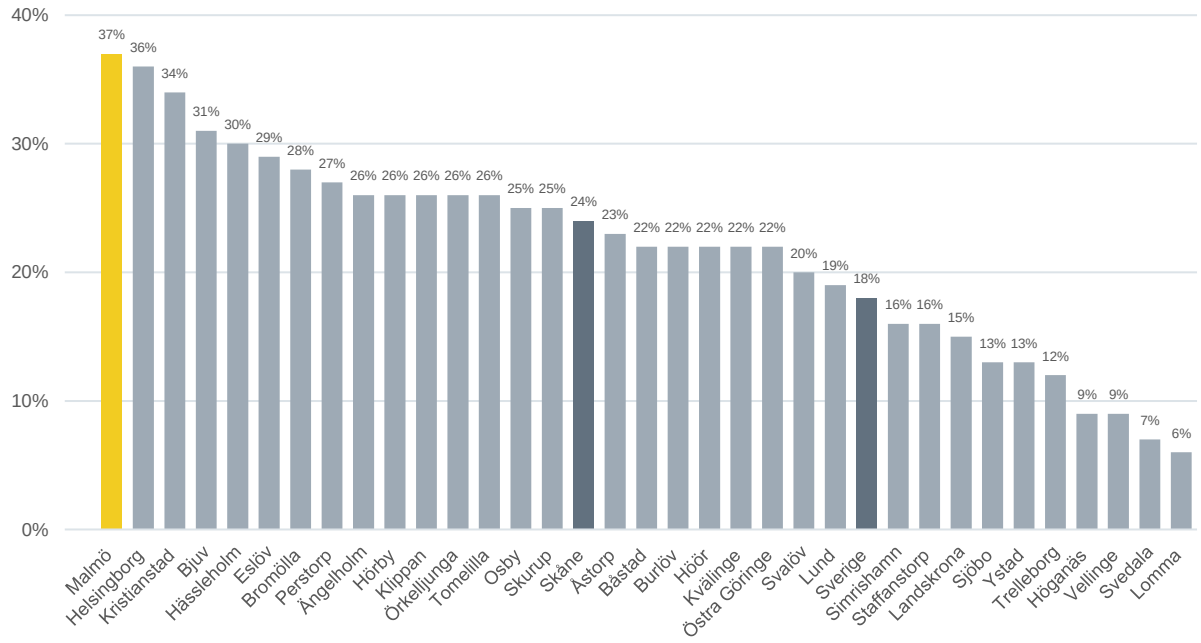
I SKR:s insiktsmätningar har Malmö stad relativt goda omdömen från företag. SKR mäter de företag som haft faktisk kontakt med kommuner i ett specifikt ärende och frågar specifikt om handläggningen. Svenskt Näringslivs undersökning mäter en mer generell uppfattning om företagsklimat. Många företag har lite kontakt med sin kommun men är ändå verksamma i en lokalmiljö, med de förutsättningar som finns. Tillsammans ger dessa undersökningar en bättre bild av företagens uppfattningar.

Närmare var femte företag i Malmö stad har tvekat att lämna klagomål till kommunen till följd av risken att det kan påverka företaget negativt. Det är en minskning sedan toppen 2020 då 27 procent av företagen tvekade att lämna klagomål på kommunen. Särskilt gäller detta företag inom besöksnäring och vård och omsorg där 38 procent tvekat. Flera företag har också övervägt att flytta sin verksamhet från Malmö stad (15 procent). Flera företag har också valt att faktiskt lämna kommunen under senare år. I somliga fall har det varit på rent affärsmässiga grunder, medan det i andra har upplevts att staden omöjliggjort en fortsättning i staden eller med en känsla av att inte vara välkomna i Malmö.

2.3 Brott & Otrygghet

Närmare fyra av tio företag (37 %) i Malmö stad upplever att brottslighet/otrygghet påverkar dem negativt. Det är noterbart högre än företagen i riket i stort (18 %). Företagen i Skåne är särskilt utsatta för brottslighet varför brott och otrygghet också är den högst prioriterade frågan för att förbättra företagsklimatet enligt företagen i Malmö stad (65 procent, en ökning från föregående år).

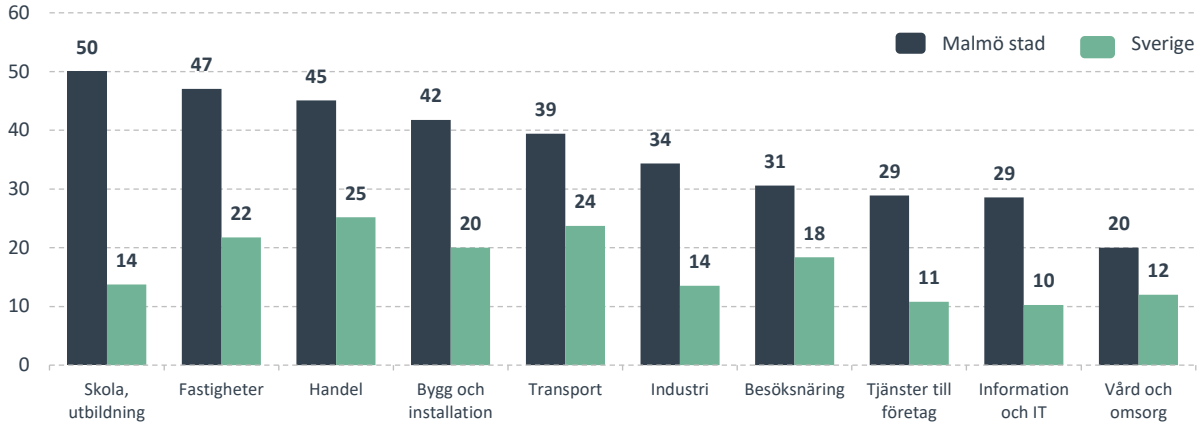
Figur 6. Procent av företagen som upplever att brottslighet/otrygghet påverkar dem negativt

I Svenskt Näringslivs företagarpanel framgår att företag i de större skånska kommunerna är hårt ansatta av brottslighet. Bland näringslivet i Kristianstad, Helsingborg och Malmö uppger var tredje företagare att brottslighet och otrygghet påverkar dem negativt. Hela 20 av Skånes 33 kommuner har högre påverkan av brottslighet än riket i stort. Bland de större skånska städerna är det bara näringslivet i Lund som uppger att de är mindre påverkade av brottsligheten än riksgenomsnittet. Bland de fem kommuner där näringslivet uppger sig mest påverkade ligger tre i Skåne.

Malmö utmärker sig även inom detta område negativt. I samtal med företagare framträder en splittrad bild av brottsligheten där flera anger mängdbrottslighet som problematiskt medan andra anger det organiserade brottsligheten. En annan dimension som framträder efter längre samtal är den parallella och informella ekonomi som företag tvingas konkurrera med. Genomgående är också att brottsligheten utgör ett arbetsmiljöproblem där anställda måste kunna känna sig trygga till, på och från arbetet. Företagen anser att dagens situation försvårar rekryteringar, inte minst för medarbetare boende på annan ort.

Figur 7. Påverkan av brottslighet/otrygghet, Negativa andelar branschvis

Negativa andelar = företag som svarat betyg ”I mycket hög utsträckning” eller ”I ganska hög utsträckning”.

På riksnivå är handeln den mest utsatta branschen där 54 procent uppger att de utsatts för brott det senaste året (Brottsbarometern 2024). I Malmö stad är det skola och utbildningsföretag och fastigheter som uppger att de är mest negativt påverkade av brott och otrygghet (LFK 2025). Därefter är det företag verksamma inom handel och bygg, följt av transportsektorn och industrin. Besöksnäringen som tidigare varit hårt ansatt tycks detta år vara mer förskonad. Samtliga branscher i Malmö stad är avsevärt mer påverkade av brottsligheten än rikssnittet.

Företag i Malmö vittnar om att blotta hotet om att tvingas betala beskyddarpengar eller liknande hindrar dem från att investera i sina företag. Framgångsrika företag är särskilt utsatta. För Malmö stad bör detta vara särskilt oroväckande. Oförmågan att komma till rätta med den organiserade brottsligheten är alltså tillväxthämmande även utan direkt utsatthet för brottslighet.

Konkurrensen från den omfattande svarta ekonomin som de tvingas konkurrera med och som nästlat sig in i flera branscher utan att staden agerat påverkar naturligtvis också förutsättningarna för att utveckla företag i staden. Företag vittnar om att stadens offentligägda företag främjar dessa företag bland annat genom att anlita företag med kopplingar till organiserad brottslighet, främst inom serviceuppdrag.

2.4 Humankapital

Från 1970 ökade den globala arbetsföra befolkningen i hög takt. Ökningen fortsatte fram till omkring 2010. Därefter har tillväxten sjunkit och planat ut. Prognosen är att den arbetsföra befolkningen globalt kommer att minska successivt. Stora delar av Afrika och Indien är nu de områden som växer medan bland annat Kina och Europa minskar sin arbetsföra befolkning.

Bland svenska kommunpolitiker diskuteras hur Sverige och kommunerna ska kunna upprätthålla sin kommunala service när antalet barn minskar. Antalet barn i åldrarna 0–4 år är 12 procent lägre än antalet barn i åldrarna 5–9 år.[1] Det har påverkan på möjligheten att finansiera mindre skolor och förskolor. Men det påverkar också så småningom landets näringsliv – och offentliga arbetsgivare.

I Malmö stads officiella kommunikation framhålls ofta att Malmö är Sveriges tredje största stad och är den snabbast växande storstaden i Sverige. Befolkningstillväxten beror främst på att fler föds och att fler flyttar hit. Malmö har en ung befolkning, nästan 60 procent av invånarna är under 35 år. I Malmö bor människor från 187 olika länder förutom Sverige.

I en tid då den arbetsföra befolkningen minskar globalt är det naturligtvis en potentiell styrka för en stad att ha en ung befolkning. Likaså kan det finnas stor potential i människor med bakgrund från olika länder. Det finns däremot inte någon garanti för att dessa bakgrundsfaktorer genererar framgång för staden och de människor som verkar däri. Istället är det befolkningens demografi och utbildningsnivå och näringslivets sammansättning som är avgörande.

Arbetslöshet och utanförskap

I februari var 532 900 personer i Sverige arbetslösa, mätt enligt AKU. Det motsvarar 9,4 procent av arbetskraften. Säsongsrensat och utjämnat uppgick arbetslösheten till 8,9 procent, vilket är något högre än föregående månad (SCB, AKU februari 2025). Enligt Arbetsförmedlingens statistik var arbetslösheten 7,2 procent i februari. Ökningen sker i spåren av en omfattande lågkonjunktur. Samtidigt har arbetslösheten i Sverige varit hög under många år.

Arbetslösheten i Malmö stad är näst högst i landet, efter Perstorps kommun. Grannkommunen Burlöv har landets tredje högsta arbetslöshet. Arbetslösheten i februari i 2025 uppgick till 12,7 procent. Motsvarande siffror för Stockholm och Göteborg är 7,3 % respektive 8,3 procent. Under decennier har Malmö haft en noterbart högre arbetslöshet än riket i stort. I sin underlagsrapport till Tillväxtkommissionen visade Martin Nordin att arbetslösa som står på marginalen att komma in på arbetsmarknaden inte gynnades av den då pågående högkonjunkturen på samma sätt i Malmö som arbetslösa i andra delar av riket. Staden har vidtagit få näringslivsorienterade insatser för att komma till rätta med problemet.

År 2021 var 58 075 personer i arbetsför ålder inte självförsörjande i Malmö stad.[2] Det motsvarar 31,5 procent av befolkningen i arbetsför ålder i regionen (se Svenskt Näringsliv, Reformer för fler i arbete - En regional analys 2023). I riket är motsvarande andel 23 procent. Av dem som inte var självförsörjande år 2021 hade 58 procent inte heller varit självförsörjande något år under de föregående sex åren. Särskilt är det utrikes födda kvinnor som står långt ifrån självförsörjning där närmare hälften av kvinnorna inte var självförsörjande 2021.

[1] Statistiska centralbyrån, Folkmängd efter ålder och kön 2024.

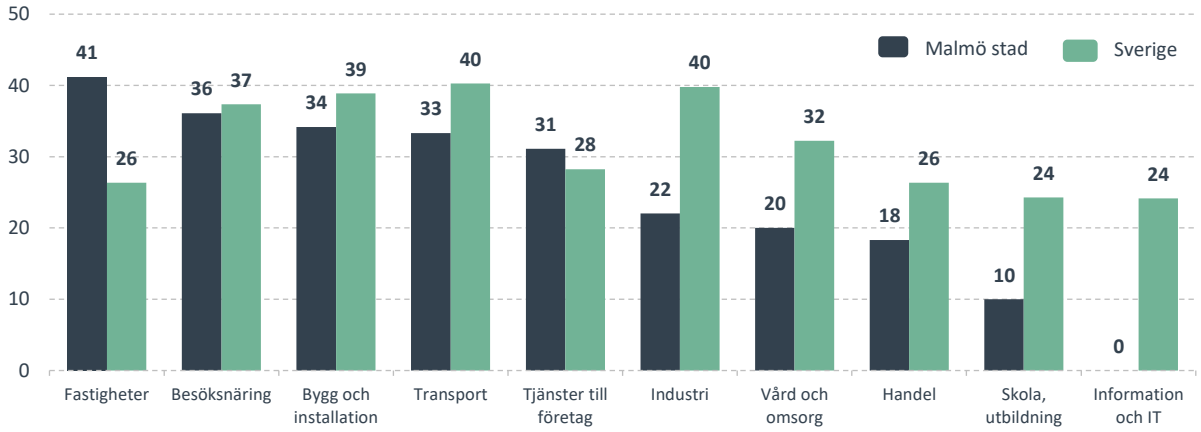
[2] Studenter exkluderade.

I Företagarnas rapport Företagarfakta 2025 framgår att Malmö har den tredje lägsta sysselsättningsgraden i landet, efter Perstorp och studentstaden Lund. Långtidsarbetslösheten är den fjärde högsta i landet och den totala arbetslösheten är näst högst.

Kompetensbrist i företag

Kompetensbristen i skånska och svenska företag är alltjämt stor, även om företagen i Malmö upplever det som att kompetensförsörjningen fungerar något bättre än rikssnittet vilket är naturligt för en större stad.

Figur 8. Tillgång till medarbetare med relevant kompetens, Negativa andelar branschvis

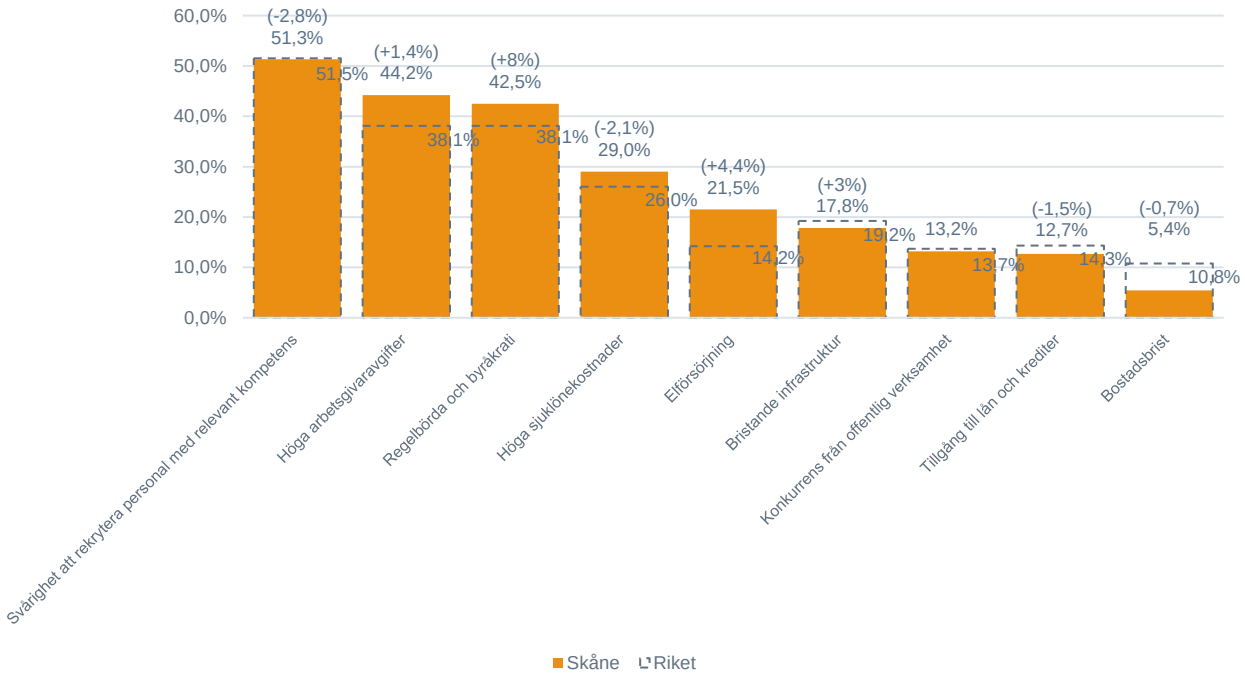

Negativa andelar = företag som svarat betyg ”dåligt” eller ”inte helt godtagbart”.

Särskilt stort behov av kompetenta medarbetare har historiskt funnits inom besöksnäringen, där företagen i Malmö haft ett större behov än företag inom besöksnäringen i andra delar av Sverige. Den skillnaden är nu utraderad, sannolikt beroende på konjunkturen. Det finns därmed skäl att tro att den återigen kommer att öka. Däremot anser fortfarande företagen att utbildningarna matchar företagens behov i låg utsträckning. Industrin – som har stora kompetensbehov i hela Skåne och Sverige – tycks inte ha lika svåra problem i Malmö, vilket delvis kan förklaras av att flera industriföretag valt att utveckla sina företag i andra delar av Skåne. Fastighetssektorn uppger en svårighet att finna lämplig arbetskraft i staden, även om de anser att utbildningarna som finns matchar kompetensbehovet. Det förefaller helt enkelt vara för få individer som läser dessa utbildningar. Det bör understrykas att även om företagen i Malmö är mindre negativa än riket i stort är behovet av skickliga medarbetare alltjämt mycket stort.

Samtidigt som arbetslösheten i Sverige och Malmö är mycket hög och självförsörjningsgraden låg utgör kompetensbrist företagens största tillväxthinder. Över hälften av de skånska företagen uppger att kompetensbrist utgör ett betydande tillväxthinder för deras verksamhet.

Figur 9: Företagens upplevda tillväxthinder för jobbtillväxt

Trots att kompetensbristen i skånska och svenska företag är stor, upplever företagen i Malmö det som att kompetensförsörjningen fungerar något bättre än rikssnittet. Svenska – och skånska – företag vill anställa. Det är i grunden något positivt, det betyder att företagen faktiskt mår bra och vill utveckla sina verksamheter. Svenskt Näringsliv genomför vartannat år en rekryteringsenkät bland företag i hela Sverige. I enkäten som senast genomfördes under oktober-november 2023 framgår att tre av fem företag i Skåne hade försökt rekrytera medarbetare under de senaste sex månaderna. Detta trots den lågkonjunktur som Sverige och regionen befann sig i. Även om rekryteringsförsöken minskade något 2023 jämfört med de senaste sex åren var behovet av arbetskraft alltjämt stort även 2023. Bland större företag med över 50 anställda har 93 procent av rikets företag försökt anställa medan motsvarande siffra för skånska företag med över 50 anställda var 86 procent. Samma mönster kan ses i övriga företagsstorlekar även om skillnaderna minskar något.

En rekryteringsprocess är dyr. Antingen genom rekryteringsbolag eller bara genom den tid anställda eller VD lägger på att hitta rätt arbetskraft. Därför är det också problematiskt när rekryteringsprocesser inte lyckas. Nationellt misslyckades 23 procent av alla rekryteringsförsök under de senaste sex månaderna. Bland skånska företag var andelen misslyckade rekryteringsförsök 26 procent.

I Tillväxtkommissionens slutrapport från 2023 beskrivs arbetslösheten bland individer med lägre utbildningsbakgrund som:

> ”Detta betyder att det finns ett glapp mellan näringslivsstrukturen i Malmö och Malmös befolkning. En stor del av Malmös befolkning är inte rustad för det näringsliv som vuxit fram i Malmö. Det är det kunskapsintensiva näringslivet som vuxit snabbast i Malmö, och huvuddelen av de jobb som vuxit fram i staden under de senaste decennierna sysselsätter individer med lång eftergymnasial utbildning.”

Det bör i detta sammanhang nämnas att 28 procent av företagen i Skåne som försökt rekrytera de senaste sex månaderna inte haft några utbildningskrav på potentiella rekryter, men ändå haft svårt att finns lämplig arbetskraft. Det förefaller djupt problematiskt i en stad och region med landets högsta arbetslöshet.

Utbildningskvalitet: Grundskola, gymnasium och eftergymnasial utbildning

I Malmö stad var det 16 procent av de folkbokförda eleverna i kommunen som år 2023 gick ut årskurs nio utan behörighet för att läsa vidare på gymnasiet. Det kan jämföras med Skåne län som helhet där 14 procent av eleverna saknar behörighet att läsa vidare på gymnasiet. Behörigheten till högskola var något högre i Malmö stad än riket i stort, men först på 47 plats i landet (Företagarfakta 2025).

I takt med den globala demografiska utmaningen ökar kraven på att de individer som finns faktiskt utbildas och med rätt inriktningar. Inget land eller stad kan undvara så stor del av arbetskraften som i dag sker. Den politiska ambitionen att göra Malmö till en stad med fler högkvalificerade arbetstillfällen kan väl uppfyllas, men tycks göra så med befolkning från kringliggande kommuner. Jobbtillväxten kommer alltså inte den lokala arbetskraften till del.

Det område företagen vill se mer av och som fungerat väl är gymnasiala yrkesutbildningar och YH-utbildningar. Samverkan mellan MLR-regionens kommuner ska förhoppningsvis intensifieras framöver för så väl . Det står däremot klart att Malmö stad inte tar sitt ansvar för dimensioneringsuppdraget på gymnasial nivå. Istället för att öka antalet platser på gymnasieskolans yrkesprogram har staden fortsatt satsa på högskoleförberedande program – dock inte naturvetenskap och teknik. Företagen upplever stor oro för kompetensförsörjningen. Det är naturligtvis mycket allvarligt att staden bortser från det statliga uppdraget att dimensionera efter arbetsmarknadens behov.

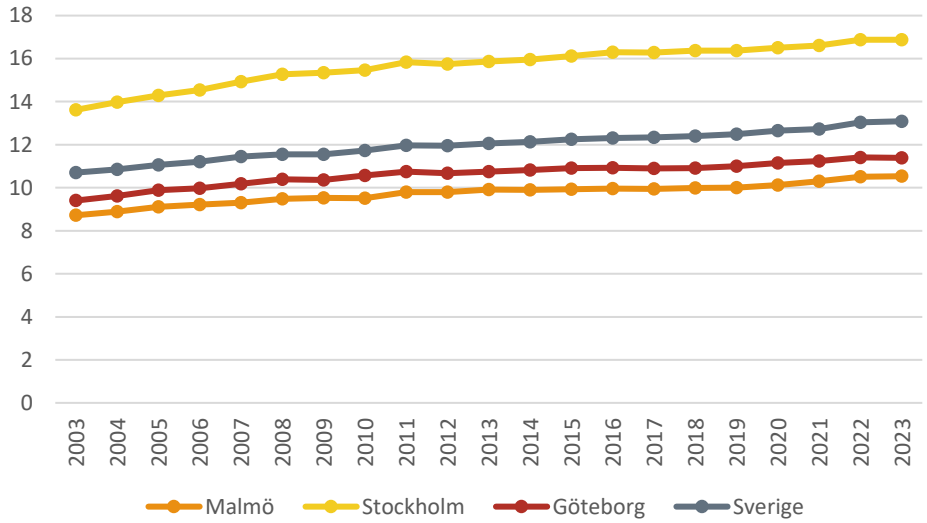
Det kan också konstateras att Malmös befolkning har en lägre andel med eftergymnasial utbildning än Stockholm och Göteborg. Skillnaden mot Stockholm är noterbart stor (48 procent respektive 56 procent). Det är följaktligen en väg kvar till den kunskapsintensiva stad som politiken vill, även om andelen Malmöbor med eftergymnasial utbildning har ökat något snabbare än i övriga landet under de senaste tjugo åren.

Det ska också noteras att flera företag vittnat om att det trots närheten till Lunds universitet och lärosäten i Köpenhamn inte har varit möjligt att locka den arbetskraft man velat ha till Malmö. Företag har redan – eller har beslutat – att lämna Malmö till förmån för Köpenhamn, där inte minst elitutbildningar inom ekonomi och estetiska utbildningar finns. Dessa högutbildade individer har inte velat flytta eller pendla till Malmö, varför företagen får flytta till dem.

Entreprenörer

Oavsett vilka förutsättningar som det offentliga ger är entreprenören alltid den mest centrala aktören i företagandet. Det är individens förmåga och färdigheter och riskvilja som avgör framgången för företaget. I forskning av Braunerhjelm och Lappi (2025) framgår att entreprenörskap inte endast bidrar med nya varor och tjänster utan också ett specifikt entreprenöriellt humankapital som kommer andra företag till godo om entreprenören återgår till att vara anställd (Se Braunerhjelm & Lappi 2025). Det finns alltså ett värde för det lokala näringslivet om befolkningen är företagsam och entreprenöriell.

Figur 10: Företagsamma individer (UC)

Företagsamheten i Malmö är noterbart lägre än i Stockholm och riket i stort. Den är även lägre i jämförelse med Göteborg (UC). Nyföretagandet är lägre än i Stockholm men något högre än i Göteborg och landet som helhet. Glädjande är att företagsamheten ökar i såväl Malmö som i riket i stort.

Enligt Företagarnas rapport Företagarfakta 2025 ligger Malmö på plats 249 av 290 i andelen företagare av sysselsatta. Samma mönster återfinns i exempelvis andelen gymnasieelever som genomgår Ung Företagsamhets utbildningsprogram. I Stockholm stad läser var tredje gymnasieelev (33 procent) UF-företagande jämfört med 23 procent i Malmö stad. UF-företagande har funnits i Sverige i 40 år och sammantaget har över 600 000 personer genomgått utbildningen. Personer som har drivit UF-företag startar företag i större utsträckning senare i livet, anställer fler personer i sina företag, har högre omsättning i sina företag, har längre livslängd på sina företag än de som inte har drivit UF-företag (Wennberg 2011). De som drivit UF-företag men som valt att inte starta företag får senare i livet högre medelinkomst och blir chefer i högre utsträckning än de som inte drivit UF-företag. De har också en högre etablering på arbetsmarknaden (Wennberg & Elert 2013).

Utöver att Malmö stad misslyckas i skolans kompensatoriska uppdrag vad gäller entreprenörskap finns det långsiktigt risk att Malmö tappar ytterligare i förhållande till övriga storstadsregioners entreprenörskap om nuvarande trend fortsätter. Malmö stad har ett ansvar gentemot de elever som bedriver sin gymnasieutbildning i staden och kan inte leva på att andra kommuner utbildar unga entreprenörer som sedan kan välja att flytta till Malmö.

För Malmö stads vidkommande skulle en ökad andel elever som driver UF-företag kunna vara ett långsiktigt sätt att råda bot på såväl det sviktande entreprenörskapet i staden och uppnå en högre etablering på arbetsmarknaden för fler.

Pendling

Företrädare för Malmö stad hänvisar ofta till pendling (såväl till som från Malmö) för att förklara sysselsättningsgapet i befolkningen och andra negativa företeelser. Nordin (2022) visar att befolkningens kvalifikationer att ta fler högkvalificerade arbeten i Malmö är låg. Det driver befolkningen att pendla ut från staden. Om fler Malmöbor hade högre kvalifikationer hade dessa i högre utsträckning tagit de mer högkvalificerade arbetstillfällen som Malmö erbjuder. Istället är det idag pendlare från annan ort som innehar

dessa jobb. Även om det naturligtvis är eftersträvansvärt att förbättra kvalifikationerna för utrikes födda och personer med en grundskoleutbildning bedöms det vara osannolikt att detta och mer effektiva arbetsmarknadsåtgärder ensamt kan lösa Malmös arbetsmarknadsproblem.

Det framhålls att en stor del av dem som arbetar inom Malmös högkvalificerade branscher pendlar in från kringliggande kommuner. En viss flykt av bemedlade invånare från Malmö till kringliggande kommuner har kunnat påvisas. Flykten har många förklaringsmodeller, men det står klart att de många problem som Malmö dras med varit pådrivande faktorer. Det är alltså kommunens allmänna förmåga att tillhandahålla kommunal service som spelar roll för individers val av bosättningsort. Likaså påverkas utflyttningen av politiska beslut om byggnation och socialpolitik. Det är därför avgörande att Malmö stad i högre utsträckning gör sig attraktiv för högkvalificerade individer att bosätta sig och arbeta i staden. För den kommunala ekonomin är det naturligtvis eftersträvansvärt att bygga in skattekraft i staden. För att möjliggöra det skulle det krävas stora politiska omprioriteringar. Företagen nämner exempelvis möjligheten att bygga nya bostäder där högkvalificerad arbetskraft vill bosätta sig. Politiken vill idag att byggbolag ska bygga billigare bostäder på platser där efterfrågan är låg.

Pendlingen till Danmark nämns ofta som en förklaring till såväl det låga skatteuttaget i staden, och till den omfattande grupp som saknar självförsörjning och befinner sig utanför arbetsmarknaden. I Malmö Tillväxtkommission hänvisas till SCB-rapporten *Individer som varken arbetar eller studerar - en fördjupning av statistiken i BAS* från 2022. Rapporten tar också upp frågan om gränspendlingen i Malmö och påpekar att andelen gränspendlare i högre koncentration finns i Malmös sydvästra delar samt längs dess kustlinje. Höga andelar IVAS finns framför allt i de centrala, norra och sydöstra delarna av Malmö kommun. Det visar att fenomenet gränspendling inte är den stora förklaringen till varför vissa områden i Malmö har höga andelar individer som vare sig arbetar eller studerar.

2.5 Investeringar

Alla ekonomier är beroende av att det görs investeringar som ökar möjligheterna till att producera och som stärker konkurrenskraften. I Sverige har investeringskvoten haft en stigande trend sedan bottennoteringen under 90-talskrisen. En betydande del av investeringarna har skett inom byggnadssektorn där bostäder svarade för omkring en tiondel av de totala investeringarna 2023. Räknar man också in andra typer av byggnader var andelen cirka 42 procent. För Malmö, där inte minst bostadsbyggandet varit synnerligen stort de senaste åren, är det naturligtvis en stor del av de skånska investeringarna. Effektiviteten i de statliga investeringar som gjorts i Malmö sedan millennieskiftet bör också utvärderas. I vilken utsträckning har de lyckats?

Det saknas i dag offentlig övergripande statistik på regionala investeringar. Svenskt Näringsliv mäter däremot varje kvartal företagens investeringar. Det kan konstateras att investeringar i skånska företag varit konsekvent lägre än i riket under lång tid.[3] I Eurostat-siffror som presenteras av Region Skåne framgår att Skåne och Blekinge ligger noterbart efter i FoU andel av BRP (%) än Stockholm, Västsverige och Östra Mellansverige.

Stadens satsningar på att etablera kontakter med nya marknader kan vara lovvärt. Däremot har det framgått att det saknas formella målsättningar och utvärderingar av dessa. Exempelvis kan nämnas Malmö stads satsningar på Japan som enligt uppgifter från Malmö stad helt drivits utan mål eller specificerad budget för projektet. Det bör också vara aktuellt att föra en diskussion i staden om huruvida de resurser som satsningen mot Japan kostar istället bör läggas på att vidareintegrera den europeiska marknaden där det tillkommer stora infrastruktursatsningar och som kontinuerligt lyfts fram av stadens företrädare, men med få konkreta satsningar för vidare integration.

Flera företag vittnar om att de drar sig för att investera i Malmö på grund av tillitsproblem. Det rör bland annat mark som ägs av företag men som inte bebyggs eller säljs till kommunen av rädsla för att kommunen kommer att bygga bostäder nära industri. Även utsattheten för brottslighet och otrygghet är en tydlig faktor som hindrar företag för att investera i staden. Men främst nämns bristen på kvalificerade medarbetare. Större börsnoterade bolag väljer istället att lämna Malmö stad på grund av humankapitalet.

Flera mindre och växande företag tar inte in kapital från utlandet eller institutionella investerare. Istället är det investeringar från individer som inte sällan finns på lokal nivå. Återigen är det värt att understryka vikten av entreprenören i en annan roll än den som driver företaget. Utöver det som nämns i avsnittet om humankapital ovan kan det konstateras att det för entreprenörer som lyckats bygga företag och därmed ett värde också är avgörande för att investera och guida nystartade företag. Av det skälet är det alltjämt problematiskt att entreprenörsgraden i Malmö stad är så låg.

Malmö stad har varit föredömligt i att arbeta för ett utbyte och en samverkan med Danmark och Köpenhamn. Däremot uppger företagen att staden har en viktig roll att fylla för att arbeta för att motverka konkreta handelshinder. EU:s inre marknad är långt ifrån färdigbyggd och i den tjänsteekonomi som staden vill främja finns särskilt stora handelshinder med Danmark.

[3] Se Svenskt Näringslivs konjunkturprognos Q2 2025.

2.6 Infrastruktur, stadsbyggnad & markupplåtelse

Stadsbyggnadsfrågor går genom alla branscher och sektorer och tycks vara ett av de gemensamma stora problemen i Malmö stad. Förvaltningen i Malmö ansvarar bland annat för framtagandet av stadens översikts- och detaljplaner. I staden har företag vittnat om att föråldrade detaljplaner begränsar näringsverksamhet och ett effektivt nyttjande av fastighetsbeståndet. Till skillnad från andra förvaltningar har en omfattande delegation getts till tjänstemän vid stadsbyggnadskontoret. Denna omfattande delegation ställer höga krav på tjänstemännens utförande av arbetsuppgifter. Företagen uppger att det finns omfattande problem bland tjänstemännen i form av bristande förståelse och intresse för näringslivet. Det är till syvende och sist en ledarskapsfråga.

Detaljplanerna har satt käppar i hjulet för världsledande vårdföretag i innerstaden, livsmedelsföretag i Fosie och industriföretag i centrala delar av staden. Men de har också påverkat byggföretag och besöksnäringen i den utsträckning att företag inom dessa branscher valt att förlägga sina arbetsställen i andra kommuner. Det står klart att senfärdigheten med att besluta om nya detaljplaner kostat arbetstillfällen inom arkitekturbranschen och därmed också byggbranschen under den senaste lågkonjunkturen. Gemensamt för i stort sett samtliga branscher är att utvecklingen av näringslivet hämmats på grund av stadsbyggnadsområdet. Inom mer detaljerade frågor har det inkommit samstämmiga uppgifter från arkitektbranschen är att staden systematiskt begär in kompletteringar av ärenden under den sista dagen för att förlänga sin handläggningstid.

I Malmö är markupplåtelse särskilt utmanande. Staden är byggd på delar av landets bästa jordbruksmark, många ska samsas om en begränsad yta och tillströmningen av människor som flyttar till Malmö tränger ut företag från staden. Till det kan nämnas att parkytor försvinner och cykel-, gång-, och kollektivtrafikanter tar mer utrymme. Allt detta föder naturligtvis målkonflikter och är källor till frustration för flera grupper.

Många städer har haft ambitioner att genom social ingenjörskonst förändra befintliga, eller skapa nya områden, i syfte att optimera en sammansättning av bostäder och näringsliv. Det har visat sig svårt att genomföra, bland annat då näringslivet inte varit involverat i utvecklingen och att dessa områden lämnats åt sitt öde när politiken gått vidare. Vid utvecklingen av nya områden krävs ett utökat samarbete med näringslivet för att optimera resursutnyttjande inom staden. För näringslivets vidkommande är stadsplanering naturligtvis intressant för byggsektorn men berör i stort sett samtliga branscher. För de kunskapsintensiva arbetstillfällen Malmö stad har som uttalat mål att attrahera till Malmö är det en förutsättning att boendevillkoren – inklusive skola och kommunal service – är av högsta kvalitet. En utveckling av staden måste därför ske med dessa grupper i fokus. På så sätt finns också möjlighet för staden att bygga in skattekraft och stärka områden som idag är problematiska.

På frågan om hur företagen tycker att det lokala vägnätets framkomlighet och underhåll är i kommunen idag får Malmö stad fler negativa andelar än såväl medel- som mediankommunen i Skåne. Det bör understrykas att näringslivet ser ett stort värde i flera av de ombyggnationer som genomförts i staden under de senaste åren. Det finns ett stort behov av att rusta upp VA-systemen och förbereda för kollektivtrafik. Även om företagen anmärker på kvaliteten på det lokala vägnätet har det historiskt varit möjligt för näringslivet att ta sig fram med lastbil. Detta har under senare år blivit svårare på grund av stadsbyggnadspolitiska beslut. Samtidigt vittnar inte minst åkeriföretag om att den bitvis låga kvaliteten på vägnätet medför stora förslitningsskador på deras lastbilar och bilar, vilket i sin tur har såväl monetära som miljömässiga kostnader. Företagen vittnar också – i likhet med kommunala företrädare – om en frustration över de genomförda upphandlingar av byggnationer som avstannat som effekt av konkurser.

Stadsplaneringen tycks väcka mer frustration bland företagen. Nybyggda områden och förändringar av trafikflöden som begränsar möjligheten till leveranser och kundbesök lyfts fram i samtal som ett av de mest hämmande områdena. Det finns naturligtvis en konflikt mellan näringslivets möjligheter att ta sig fram med varor och tjänster och de politiska målen om en stadsmiljö för gång- och cykeltrafikanter. Enligt företagen har Malmö stad inte lyckats med detta avvägande.

Öresundsbron går från Malmö till Köpenhamn. Den fasta förbindelsen är av naturliga skäl ett viktigt område för staden. Ambitionen om ytterligare en förbindelse genom tunnelbana skulle vara positivt för flödet av individer som reser mellan Danmark och Sverige, men skulle inte ha direkt påverkan på export och import. Staden har drivit på för att stärka svensk infrastruktur, för att hantera ökade transporter som följer av Fehmarn Bält-förbindelsen. Det är välkommet. Samtidigt framträder en splittrad politisk bild där staden själv inte stärker möjligheterna för leveranser inom staden.

För svensk handels vidkommande är de skånska hamnarna synnerligen viktiga. Så även Malmö hamn. En fortsatt utveckling av hamnen är välkommet och bör fortsätta.

Trots att staden anstränger sig för att förflyttningen av människor i staden genom cykel och kollektivtrafik ska underlättas anser företagen att kollektivtrafiken har alltför stora brister. Utöver mycket långsamma linjer saknas också effektiv kollektivtrafik till industriområden från de bostadsområden där medarbetarna bor. Flera större företag vittnar också om att just den ineffektiva infrastruktur är ett avgörande konkurrensproblem då det gäller att attrahera ingenjörer och annan eftergymnasialt utbildad arbetskraft till staden. Det leder till ökad svårighet att rekrytera medarbetare och ökade utsläpp. Det står i direkt strid med stadens mål, och blir ett direkt tillväxthinder för företag.

3. Rekommendationer

3.1 Attityder och kommunikation

Som fastslagits inledningsvis finns det en omfattande frustration bland näringslivet över Malmö stads ouppfyllda potential. De ledande företrädarnas ovilja att lyssna och ta till sig näringslivets synpunkter är det avgörande problemet. Det förefaller finnas ett stort behov av självrannsakan hos stadens representanter över hur deras bild av verkligheten kan skilja sig så mycket från näringslivets bild. Det bristande ledarskapet har också påverkat linjeverksamheten. Genomgående för Malmö stad tycks vara svårigheten att få klarhet i ansvarsfördelningen och ansvarsutkrävandet för stadens näringslivsarbete. Det är avgörande att staten utvecklar en modell för ansvarsutkrävande av respektive nämnd, förvaltning och tjänsteman i ledande befattning.

Fram till 2015 erhöll de största 25 kommunerna i Sverige ett bättre omdöme av företagen än övriga kommuner. Därefter skedde ett skifte och flera större kommuner har nu svårt att uppnå ett gott företagsklimat för det lokala näringslivet. I flera områden hävdar sig storkommunerna väl och får bra betyg inom bredbandstäckning, flygförbindelser och liknande. Det negativa skiftet rör i huvudsak mindre handfasta områden så som politikers och tjänstemäns attityder, dialog samt service och bemötande i företagsärenden. Samtidigt är det dessa områden som har starkast samvariation med det sammanfattande omdömet. Det är också frågor som kommunen i allra högsta grad har rådighet över.

Figur 11: Områden som samvarierar med sammanfattande omdöme. Större kommuner, Malmö

ENKÄTFRÅGA	RIKSSNITT 2024	25 STÖRSTA	DIFF	MALMÖ STAD	DIFF MALMÖ
SAMMANFATTANDE OMDÖME	3,5	3,3	-0,2	3,2	-0,3
KOMMUNPOLITIKERS ATTITYDER	3,4	3,1	-0,3	2,9	-0,5
TJÄNSTEMÄNNENS ATTITYDER	3,2	2,9	-0,3	2,8	-0,4
INFORMATION TILL FÖRETAGEN	3,1	2,8	-0,3	2,7	-0,4
DIALOGEN MED KOMMUNENS BESLUTSFATTARE	3,1	2,8	-0,3	2,7	-0,4
PÅVERKAN AV BROTTSLIGHET/OTRYGGHET	3,9	3,4	-0,5	3,2	-0,7

De områden där storkommunerna presterar noterbart sämre än rikssnittet är främst kommunföreträdares attityder, kommunens information och dialog samt påverkan av brottslighet/otrygghet. Malmö stad har ännu svårare att hävda sig mot övriga storkommuner på samtliga dessa områden. Kommunföreträdares attityder och information/dialog är också de områden som har starkast korrelation med det sammanfattande omdömet.

Svenskt Näringslivs analys av *Lokalt företagsklimat i stora kommuner* visar att det finns starka skäl att stärka dialogen och möta servicebehoven gentemot företag inom industri, handel och besöksnäring med 25–100 anställda, med hänsyn till att situation och behov skiljer sig mellan kommuner. I analysen framgår också att företag framför allt efterfrågar dialog med berörda företag innan kommunen fattar beslut som påverkar företaget, exempelvis i den fysiska infrastrukturen. Dessutom efterfrågas en förbättrad möjlighet till konkret dialog om företagets egna ärenden med en kommunal motpart som har tydligt mandat.

3.2 Rekommendationer för förbättrat företagsklimat

Staden bör utveckla en strategi för att tillåta näringslivet att utvecklas. Strategin bör ha en relativt lång tidshorisont (maximalt 10 år) med nedbrutna mål och mätpunkter för att årligen följa utvecklingen.

> ”Kommissionens slutsats kring denna fråga är att riktad näringspolitik inte är rätt väg att gå – varken när det gäller att stärka och bibehålla den starka utvecklingen i det kunskaps- och teknikintensiva näringslivet eller när det gäller att stärka förutsättningarna för lågkvalificerade jobb. Riktade insatser kan under vissa förutsättningar vara motiverat, men kommissionen menar att Malmö stad i första hand behöver fortsätta arbetet med att stärka de generella förutsättningarna för företagande och utveckling i alla delar av näringslivet.”
>
> *Tillväxtkommissionen 2025.*

Även om Tillväxtkommissionen korrekt slog fast att riktad näringspolitik inte är rätt väg att gå kan det finnas politiska mål som innebär att visa områden ska prioriteras framför andra. Det är avgörande att dessa prioriteringar då har konkreta och direkta effekter för dessa branscher. Prioriteringar då ha konkreta mål och effektuppföljningar. Det kan exempelvis röra sig om testmiljöer för särskilda branscher.

Näringslivsarbete bör koncentrera sig på att undanröja hinder för företag att utvecklas. Det gäller för såväl nationell som lokal nivå. Det är näringslivet som identifierar dessa hinder varför det är avgörande att föra en strukturerad dialog med näringslivet. En sådan struktur bör utvecklas i kommunen.

Denna omläggning av näringslivsarbetet bör också leda till en renodling av näringslivsarbetet där fokus flyttar från dagens varumärkesarbete till konkret utveckling av förutsättningarna för att utveckla företag i Malmö stad.

Svenskt Näringsliv ser förutsättningar att prioritera följande områden:

Politisk styrning

Politikers och tjänstemäns attityder till företagande är de områden som tydligast påverkar det lokala företagsklimatet. Det är uppenbart att det krävs rannsakan bland stadens företrädare för att företagens åter ska lita på dem.

För att skapa trovärdighet hos det lokala näringslivet krävs att den politiska ledningen med kommunstyrelsens ordförande i spetsen är närvarande och engagerad vid tillfällen då kommun och företag möts. Staden bör formulera ett mål för företagsklimatet och näringslivsarbetet som näringslivet kan identifiera sig med. Bryt ner den politiska ambitionen i mätbara mål och tydliggör ansvarsfördelningen för att leda mot måluppfyllelse inom organisationen. Implementera en modell för att mäta och rapportera resultat, inklusive utvärderingar av de genomförda åtgärdernas effekter. Det är naturligtvis avgörande att näringslivsfrågorna prioriteras av politiken för att tjänstemän ska ges möjlighet att utveckla ett bättre företagsklimat.

Service och bemötande

Malmö stad bör utveckla ledarskapet inom service och bemötande inom samtliga nämnder och förvaltningar. Varje förvaltning bör kartlägga processer och regelverk för att identifiera onödiga hinder för företagare. Staden bör sätta upp ett mål för serviceupplevelsen och utvärdera genom att exempelvis mäta administrativ börda och

ökad företagarvänlighet. Vidare bör staden utarbeta handlingsplaner med tydliga fokusområden för att konkret förbättra företagsklimatet.

Effektivitet och förtroende i ärendehanteringen

Bemötandefrågor prioriteras allt högre inom myndighetsutövningen. Samtidigt avpersonifieras ärendehanteringen snabbt, i synnerhet i stora kommuner genom e-tjänster, kontaktcenter och funktionsbrevlådor. Det är en utveckling som överlag sannolikt leder till att kommuner både effektiviseras och kvalitetssäkras. Men den riskerar också att bli mer anonym och opersonlig. Effektivitet i det enskilda ärendet kan också ske på bekostnad av ett helhetsperspektiv, där företag som behöver hantera flera ärenden i dialog med kommunen, eller är osäkra på om ett ärende överhuvudtaget behövs, i stället hänvisas till flera separata e-tjänster där ärendet inte samordnas. Kartlägg därför processer och regelverk för att identifiera onödiga hinder för företagare.

Dialog, nätverk och kommunikation

En förutsättning för att kunna identifiera hinder för företag att växa och utvecklas är att föra en dialog med företag. Staden bör utforma ett strukturerat arbetssätt för att föra dialog med företagen i staden. Det ställer också krav på att stadens företrädare ska vara mottagliga för kritik och invändningar. Den andra dimensionen av dialog och kommunikation är företagens möjlighet till det samma. Staden bör vidareutveckla sitt kontaktcenter och låta kommunen företrädas av en representant med tydligt mandat att föra in företagets medskick i beslutsfattandet, såväl i breda dialoger som i företagens enskilda ärenden. Företagsledare ska inte uppleva att de behöver ta kontakt med någon högre upp i organisationen för att dialogen ska kunna påverka utfallet. Information bör inte ges till alla företagare samtidigt kommuniceras utan utifrån målgruppens behov. Så undviks infekterade strider som präglat delar av Malmö under den senaste tiden.

Satsningar på skola och utbildning

Staden bör fokusera på skola och utbildning av den befintliga befolkningen. Genomströmningen är naturligtvis högt prioriterad, men så även dimensioneringen av gymnasieskolans program. Näringslivets framtida kompetensbehov bör kartlagts med fokus på hur gymnasiala yrkesutbildningar kan bidra till kompetensförsörjningen. Malmö stad bör genomlysa antalet yrkesutbildningar på gymnasial nivå för att tillgodose näringslivets behov. Det innebär omfattande förändringar av antalet platser på olika gymnasieprogram. Även vuxenutbildningen bör styras i högre grad till yrkesutbildningar utöver vård och omsorgsinriktning som prioriteras idag. Skolor bör också systematisera sina kontakter med näringslivet. Det gäller inte minst för PRAO och APL-platser. Där finns goda möjligheter att utveckla bättre funderande programråd och ett strukturerat arbetssätt med arbetsgivare. Staden bör fortsätta att utveckla sitt arbete med YH-utbildningar som möter näringslivets behov. Slutligen bör staden verka för att en högre andel gymnasielever driver ett UF-företag och att fler elever på grundskolan arbetar med entreprenörskap i skolan.

Stadsbyggnad

Stadsbyggnadsfrågor går genom alla branscher och sektorer och tycks vara ett av de gemensamma stora problemen i Malmö stad. Malmö stad bör utveckla en ny modell för beslutsfattande där näringslivets perspektiv i högre utsträckning inkluderas i planeringen av staden. Det effektiva utnyttjandet av befintliga lokaler och mark bör utvecklas inom staden. Det finns anledning att vidareutveckla arbetet med detaljplaner –

såväl utformandet av nya som justeringar av befintliga, som bör göras mer tillåtande än idag. Vid projekt som påverkar uppdateringen eller nybyggnation av infrastruktur bör staden utarbeta en modell för kommunikation och dialog med näringslivet. Vid nybyggnation finns det anledning att låta näringslivet kommentera – exempelvis transportsektorn om det rör begränsningar i trafiklösningar som påverkar framkomlighet för leveranser. Mer aktuellt är att utveckla en modell för dialog med näringslivet i det flertal gatuarbeten som genomförts de gångna åren.

Brott och otrygghet

Företag är de som påverkas i högst utsträckning av brottslighet. Den omfattande brottsligheten i Malmö skapar osund konkurrens, innebär skenande kostnader för säkerhetsinvesteringar och skadegörelsens konsekvenser. Särskilt utmanande är att kriminella använder företag för att begå brott. För Malmö stads företrädare innebär det en svår balansgång att stävja brottslighet utan att kväva entreprenörskap och företagsamhet. Företagen bör därför involveras i stadens kartläggning och vidare arbete mot brottslighet. Malmö stad bör utveckla arbetet för att stävja mängdbrottsligheten mot näringslivet. Minst lika viktigt är det att stödja polisen i arbetet mot den organiserade brottsligheten. Även inom detta område bör det ske en rannsakan bland politiska företrädare om det akuta i den systemhotande brottsligheten. Likaså finns det anledning för staden att utreda omfattningen av stadens parallella och informella ekonomi som tycks ha normaliserats.

Referenser & källor:

Andersson, Fredrik W. Individer som varken arbetar eller studerar - en fördjupning av statistiken i BAS, 2022.

Arbetsförmedlingen, februari 2025.

Arbetsförmedlingen, Inskrivna arbetslösa (16-65 år) i procent av BAS.

Bergh, Anderas. Social tillit – varför är den viktig och hur främjas den? Tankesmedjan Fores, 2022.

Braunerhjelm, P & Lappi, E, Entreprenörskap – Den bortglömda produktivitetsfaktorn, Entreprenörskapsforum, 2025.

Braunerhjelm, P & Lappi, E. Entreprenörskap Den bortglömda produktivitetsfaktorn 2025.

Deiaco, E & Eklund, J. Sydsvensk Konkurrenskraft, Entreprenörskapsforum (2025).

Eklund J & Larsson J. Det nya utanförskapet 2023.

Eurostat, FoU andel av BRP (%)

Foretagsklimat.se/UC.

Företagarna, Företagarfakta 2025 ”Malmö”.

Gustavsson, Magnus, Jobbpolarisering på svensk arbetsmarknad, Bilaga 6 till Långtidsutredningen 2019 (SOU 2019:47).

Malmö stad, Tillväxtkommissionens slutrapport, 2023

Nordin, M. Malmös arbetsmarknads och arbetslöshet – Vad förklarar skillnaderna mot riket? 2022.

SCB, AKU februari 2025.

SCB, företagsregister 2024.

Socialstyrelsen, Individ- och familjeomsorg - Lägesrapport 2024

Statistiska centralbyrån, Folkmängd efter ålder och kön 2024.

Svenskt Näringsliv, Företagens Regionala Utveckling 2024.

Svenskt Näringsliv, Lokalt Företagsklimat 2025.

Svenskt Näringsliv, Lokalt företagsklimat i stora kommuner 2024.

Svenskt Näringslivs konjunkturprognos Q2 2025.

Svenskt Näringsliv, Reformer för fler i arbete - En regional analys 2023.

Sveriges Kommuner och Regioner, Insikt 2025.

Wennberg, K & Elert, N. Effekter av utbildning i entreprenörskap - en långtidsstudie av UF alumners arbetsmarknadspotential och företagande. 2013.

Wennberg, K. Övning ger färdighet – En långtidsuppföljning av UF-företagares entreprenöriella karriärer i Sverige 1990-2007, 2011.